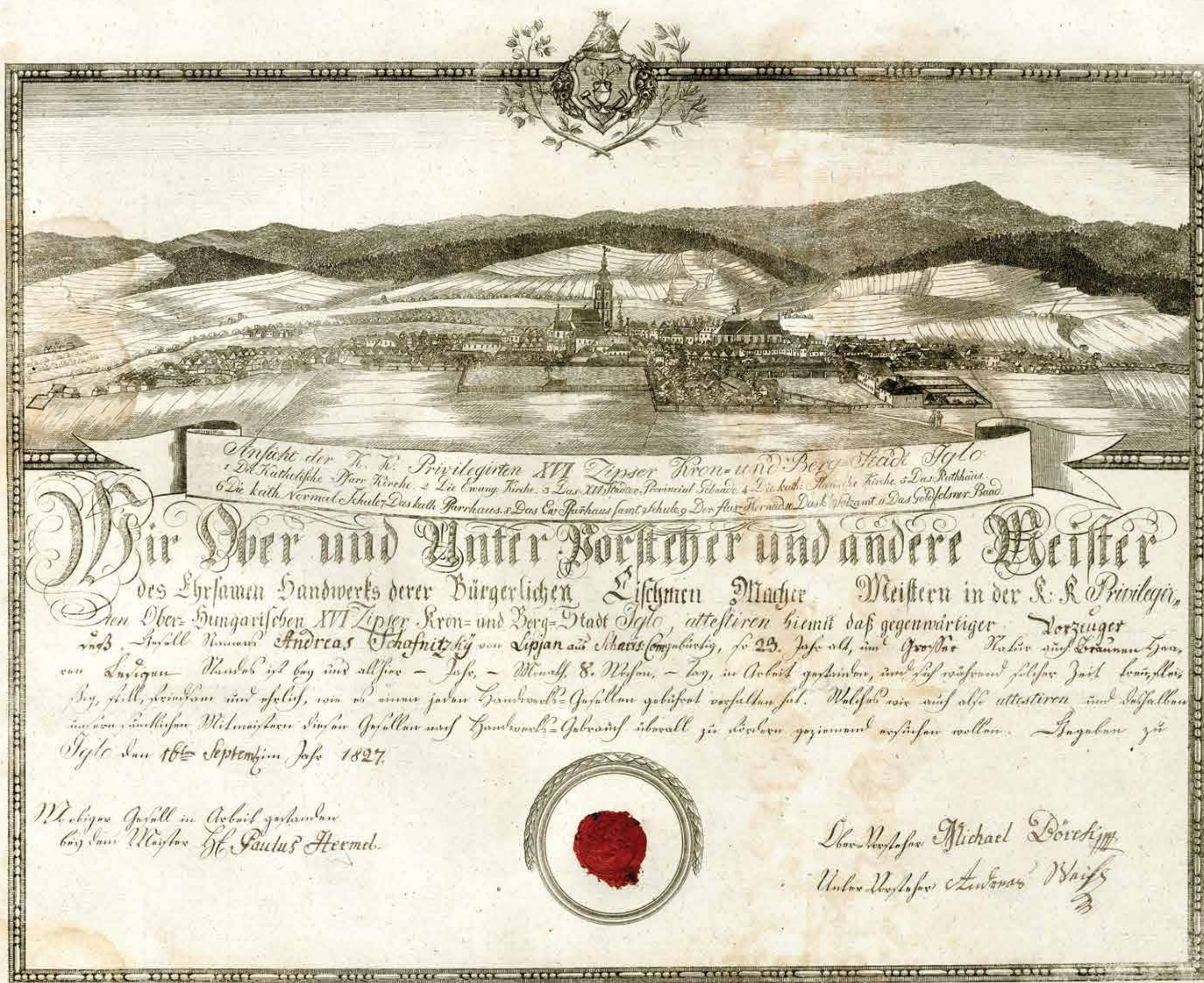

Veduta mesta Spišská Nová Ves z roku 1827 s barokovým vrchom veže cibulovitého tvaru
 katolíckeho farského kostola, ktorý sa dochoval až do požiaru v roku 1849.

Fotografia: Štátny archív Levoča, repro: Š. Péchy.

Mohlo to byť aj inak

2017

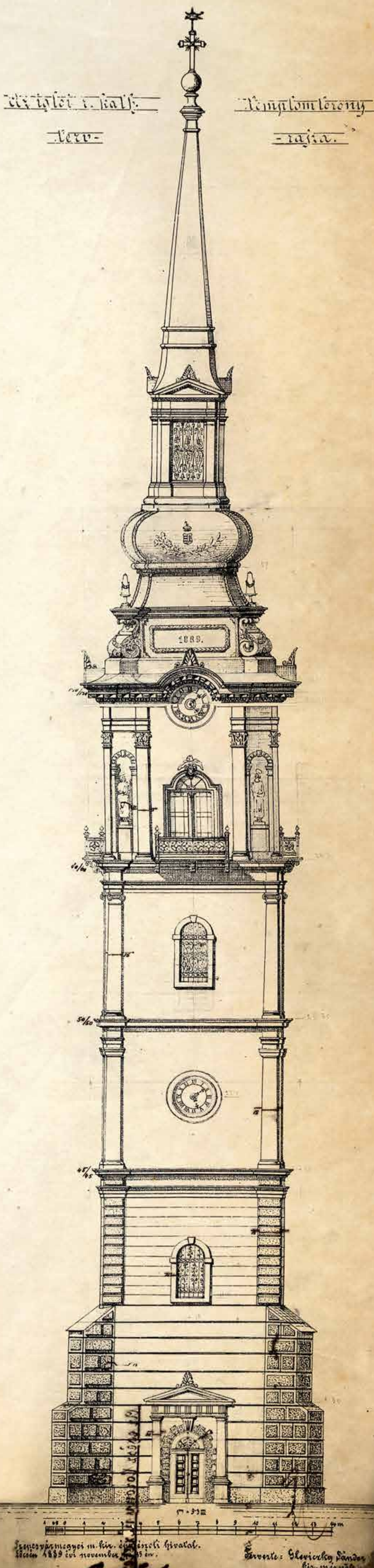
Spišská Nová Ves

Január

2 Alexandra, Karina	3 Daniela	4 Drahoslav	5 Andrea	6 Antónia, Traja králi	7 Bohuslava	1 Nový rok
9 Alexej	10 Daša	11 Malvína	12 Ernest	13 Rastislav	14 Radovan	8 Severín
16 Kristína	17 Nataša	18 Bohdana	19 Drahomíra, Mário	20 Dalibor	21 Vincent	15 Dobroslav
23 Miloš	24 Timotej	25 Gejza	26 Tamara	27 Bohuš	28 Alfonz	22 Zora
30 Ema	31 Emil					29 Gašpar

február

		1 Tatiana	2 Erika, Erik	3 Blázej	4 Veronika	5 Agáta
6 Dorota	7 Vanda	8 Zoja	9 Zdenko	10 Gabriela	11 Dezider	12 Perta
13 Árpád	14 Valentín	15 Pravoslav	16 Ida, Liana	17 Miloslava	18 Jaromír	19 Vlasta
20 Livia	21 Eleonóra	22 Etela	23 Roman, Romana	24 Matej	25 Frederik, Frederika	26 Viktor
27 Alexander	28 Zlatica					

Najvyššia kostolná veža na Slovensku

Boje revolúcie 1848/49 sa priamo dotkli aj Spišskej Novej Vsi. Pri útoku cisárskeho vojska pod velením majora Kiesewettera na maďarské vojsko (honvédov) nachádzajúce sa v tom čase v Spišskej Novej Vsi v noci z 2. na 3. februára 1849 zhořeli domy na Levočskej ulici, na Letnej strane a kostol vrátane veže. Keďže v nasledujúcom období neboli peniaze na obnovu veže, tá bola len provízorne zakrytá, čo dokumentuje aj kresba Ladislava Mednyánszkeho: Náčrt námestia s kostolom (1854 – 1874). O reštaurovaní veže sa rokovalo až v roku 1889. Počítalo sa s vežou vysokou 32,7 m s barokovou kupolou podľa vzoru pôvodnej veže. Na fotografii vpravo je prvý plán veže vypracovaný v roku 1889 Štátnym stavebným úradom v Levoči. Mestské zastupiteľstvo však žiadalo vežu vysokú najmenej 77 m.

Ministerstvo kultu a verejnej výučby napokon schválilo obnovu veže podľa plánov profesora budapeštianskej vysokej školy umeleckého architekta Imricha Steindla v duchu novogotiky. 4. októbra 1890 mesto vypísalo súťaž na opravu veže, na ktorú sa celkovo vynaložilo 42 000 zl. Stavba bola oficiálne skončená slávnostným zasadnutím mestského zastupiteľstva 11. a 12. septembra 1894.

Kresba hore: Ladislav Mednyánszky: Náčrt námestia s kostolom (1854 – 1874), Slovenská národná galéria.
Kresba vpravo: Prvý plán veže vypracovaný v roku 1889 Štátnym stavebným úradom v Levoči. Archív Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi, repro: M. Fila.

Okolie katolíckeho kostola

Podľa plánu mesta vypracovaného v roku 1769 pri mapovaní zálohovaného územia Spiša sa uprostred námestia nachádzal kostol. Okolo neho bol cintorín ohradený múrom. K múru boli pribudované malé domčeky. Spomedzi nich slúžila podlhovastá budova mäsiarom na výsek mäsa, vedľa nej bola budova pre pekárov. Cintorín musel byť na základe nariadenia Jozefa II. premiestnený mimo mesta. V roku 1868 sa mesto rozhodlo za búrlivých okolností okolo kostola vybudovať promenádu. 10. septembra 1868 boli vytýčené hranice nového cintorína podľa plánu z roku 1783 vyhotoveného Samuelom Köhlerom. Spor medzi mestom a biskupom skončil v roku 1870. Mesto si napokon promenádu presadilo, dodnes je súčasťou parku. Obraz Thomasa Endera (1793 – 1875) zachytáva farský kostol na námestí Spišskej Novej Vsi ešte po delostrelbe cárskeho vojska v r. 1849 poškodený, bez prilbice veže, ohradený múrom okolo cintorína so spomínanými domčekmi a budovu radnice ešte ako jednoposchodovú.

Fotografia: Obraz Thomasa Endera (1793 – 1875), Knížnica Maďarskej akadémie vied, Budapešť.

Marec

		1 Albín	2 Anežka	3 Bohumil, Bohumila	4 Kazimír	5 Fridrich
6 Radoslav, Radoslava	7 Tomáš	8 Alan, Alana	9 Františka	10 Bruno, Branislav	11 Angela, Angelika	12 Gregor
13 Vlastimil	14 Matilda	15 Svettana	16 Boleslav	17 Lubica	18 Eduard	19 Jozef
20 Vítazoslav, Klaudius	21 Blahoslav	22 Beňadik	23 Adrián	24 Gabriel	25 Marián	26 Emanuel
27 Alena	28 Soňa	29 Miroslav	30 Vieroslava	31 Benjamin		

Apríl

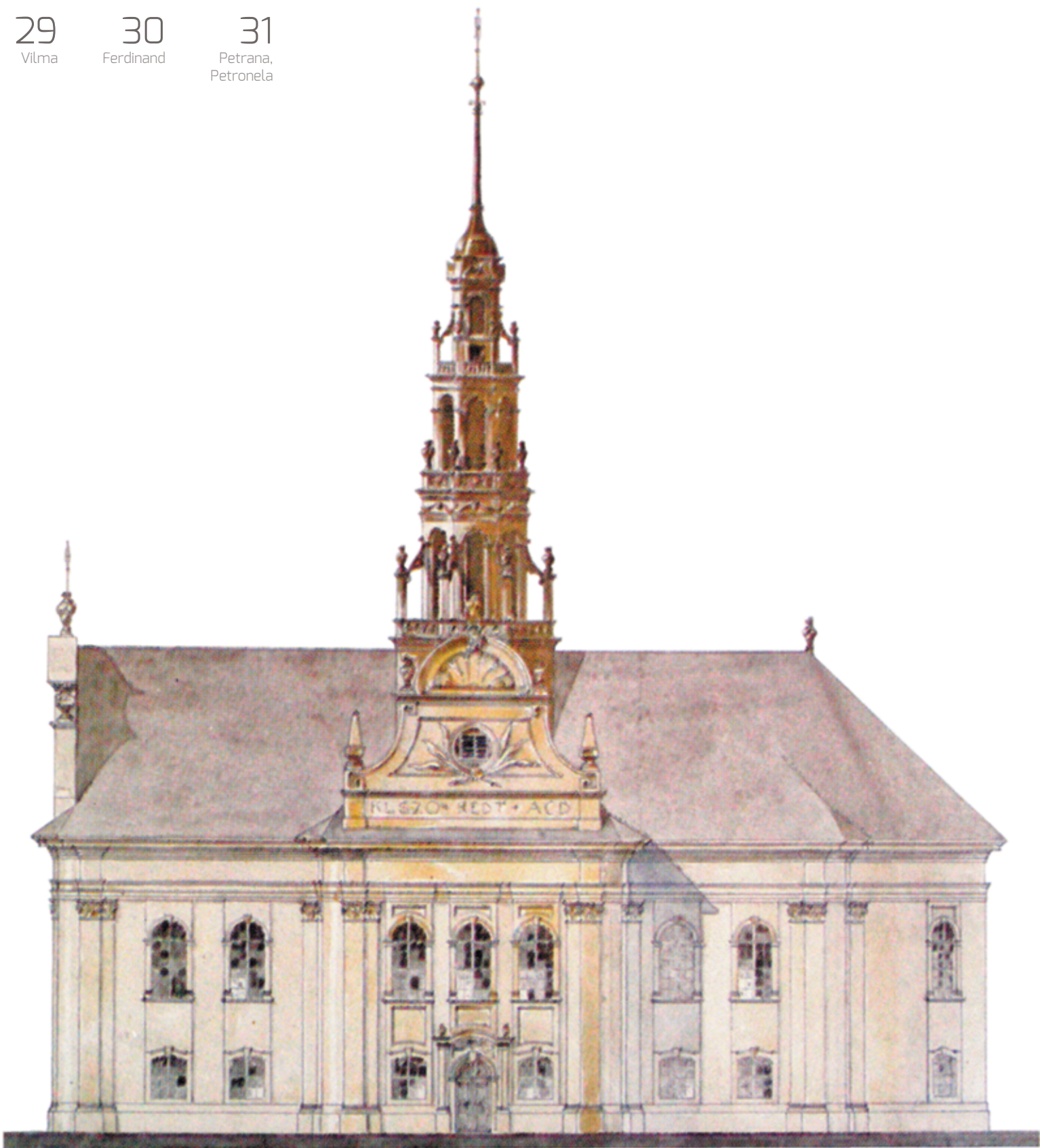
					1 Hugo	2 Zita
3 Richard	4 Izidor	5 Miroslava	6 Irena	7 Zoltán	8 Albert	9 Milena
10 Igor	11 Július	12 Esterá	13 Aleš	14 Justína, Veľký piatok	15 Fedor	16 Dana, Danica
17 Rudolf, Rudolfa, Veľkonočný pondelok	18 Valér	19 Jela	20 Marcel	21 Ervín	22 Slavomír	23 Vojtech
24 Juraj	25 Marek	26 Jaroslava	27 Jaroslav	28 Jarmila	29 Lea	30 Anastázia

Máj

1	2	3	4	5	6	7
Sviatok práce	Žigmund	Galina, Timea	Florián	Lesia, Lesana	Hermína	Monika
8	9	10	11	12	13	14
Ingrída, Deň víťazstva nad fašizmom	Roland	Viktória	Blažena	Pankrác	Servác	Bonifác
15	16	17	18	19	20	21
Žofia, Sofia	Svetozár	Gizela, Aneta	Viola	Gertrúda	Bernard	Zina
22	23	24	25	26	27	28
Júlia, Juliana	Želmíra	Ela	Urban, Vivien	Dušan	Iveta	Viliam
29	30	31				
Vilma	Ferdinand	Petrana, Petronela				

Jún

	1	2	3	4	
	Žaneta	Xénia, Oxana	Karolína	Lenka	
5	6	7	8	9	10
Laura	Norbert	Róbert, Róberta	Medard	Stanislava	Margaréta, Gréta
11					
Dobroslava					
12	13	14	15	16	17
Zlatko	Anton	Vasil	Vít	Blanka, Blanka	Adolf
18					
Vratislav					
19	20	21	22	23	24
Alfréd	Valéria	Alojz	Paulína	Sidónia	Ján
25					
Oľivia, Tadeáš					
26	27	28	29	30	
Adriána	Ladislav, Ladislava	Beáta	Peter, Pavol, Petra	Melánia	

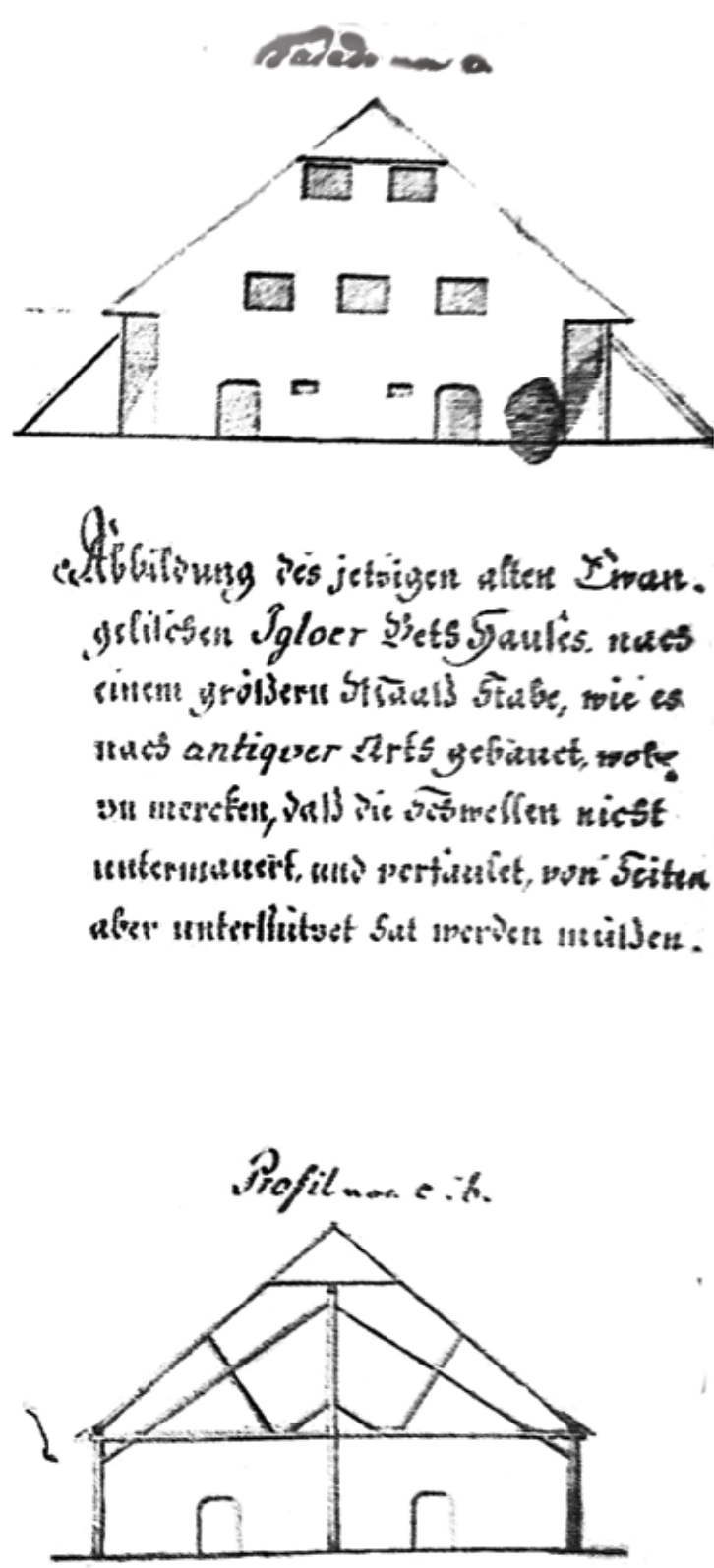
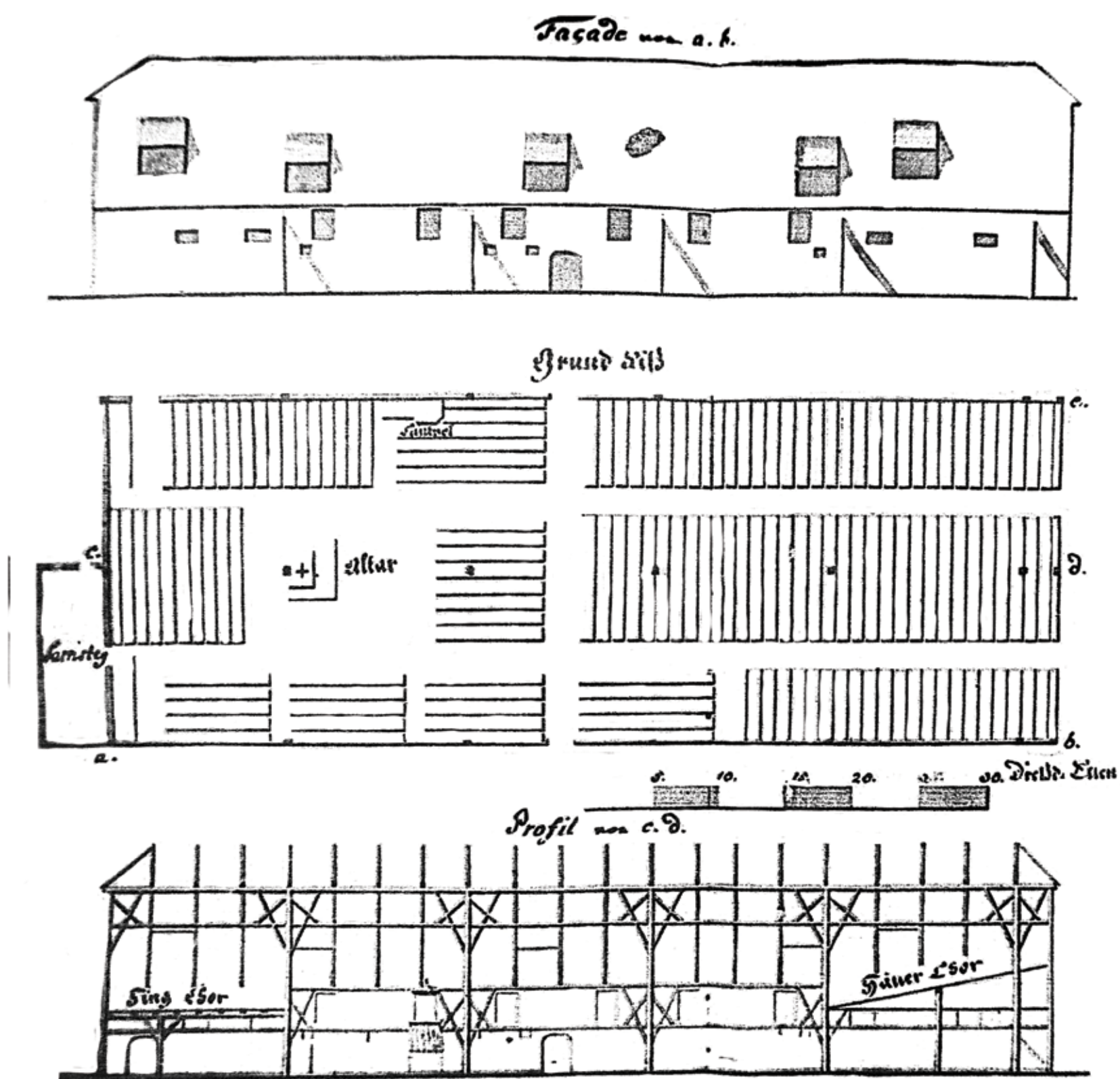

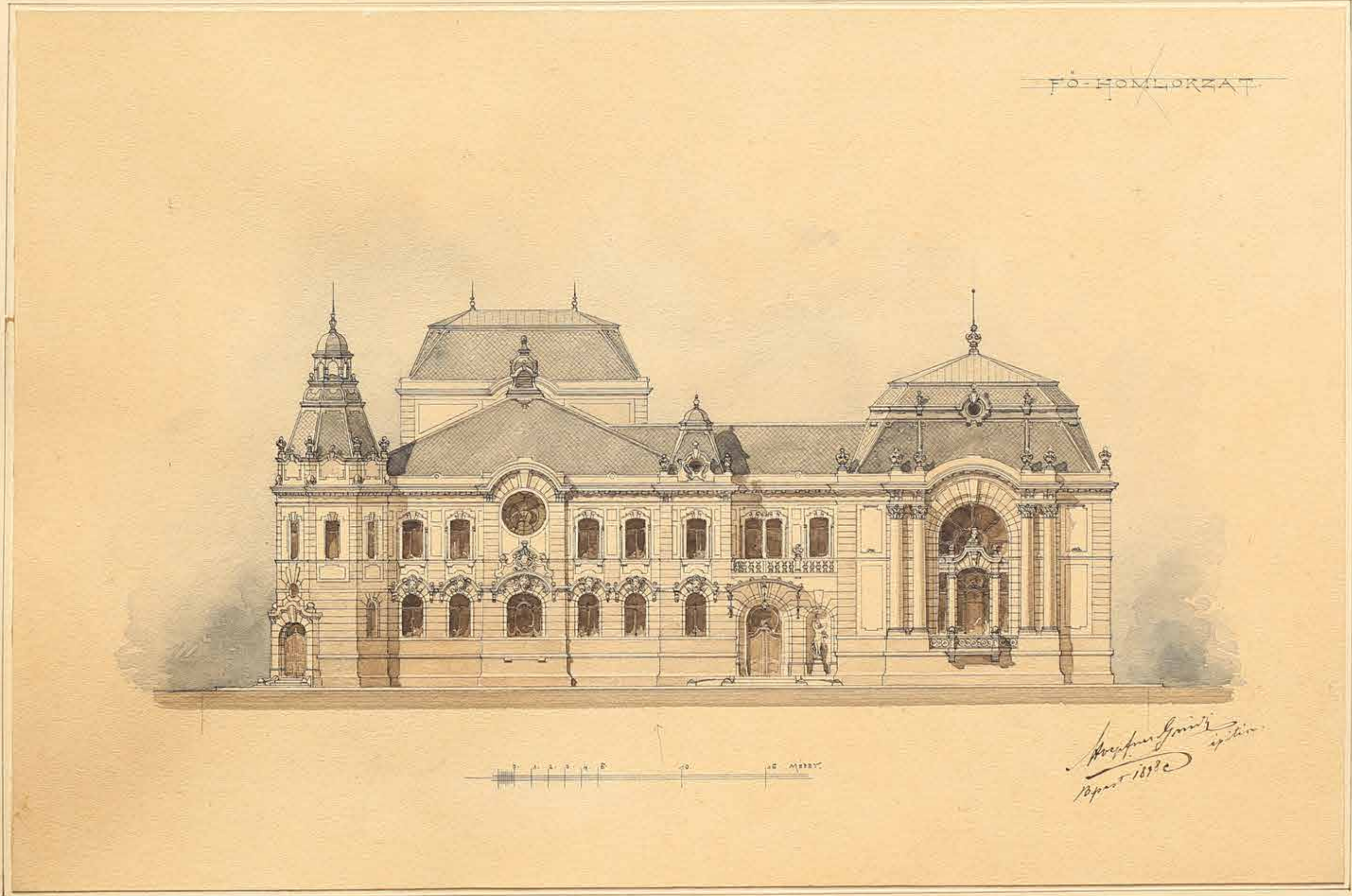
Evanjelický kostol

V Spišskej Novej Vsi bol kostol evanjelikom odňatý v roku 1674. Svoje bohoslužby preto vykonávali dlho v súkromných domoch, často tajne, lebo im to poľskí starostovia (počas zálohu spišských miest) zakazovali napriek uzavretému kompromisu na šopronskom sneme uzákonenom v roku 1681. Ten umožnil evanjelikom postaviť dva chrámy a kostoly či kaplnky v slobodných kráľovských, banských a pohraničných mestách, no s mnohými obmedzeniami. Museli ich postaviť v priebehu jedného roka, a to na kraji obce, s vchodom odvráteným od ulice, z dreva, bez veže a zvonov. V Spišskej Novej Vsi si evanjelici mohli postaviť drevený kostol až na základe vydaného dekrétu Stanislava Herakliusa Lubomirského z 29. júla 1694. Ešte v tom istom roku si postavili drevený kostol (fotografia nákresu dole) za jedným z murovaných domov námestia, na mieste, na ktorom neskôr vzniklo evanjelické gymnázium. Kostol s podlhovastým tvarom s vyvýšeným podstreším nemal murované základy. Empora sa delila na spevácky a haviarsky chór. Tento provizórny drevený chrám slúžil evanjelikom približne sto rokov. Až po vydaní Tolerančného patentu Jozefa II. 25. októbra 1781 si evanjelici mohli vybudovať na námestí dnešný kostol. V rokoch 1790 – 1796 ho postavili podľa plánov Františka Bartela v klasicistickom slohu. V rokoch 1895 – 1896 kostol renovovali s nákladom 23 361 zlatých. Pôvodne sa počítalo aj s výstavbou dvoch veží na priečelí chrámu, neskôr len jednej veže, k čomu však v dôsledku nedostatku prostriedkov nedošlo. Projekt veže (fotografia hore) vyhotovil architekt Imrich Steindl. Opravila sa však fasáda vrátane ozdôb, ktoré sa na nej dodnes nachádzajú. Vymenila sa strešná krytina za medenú, opravený bol i interiér kostola.

Fotografia dole: Pôdorys a náhľad na evanjelický drevený kostol. Monografia Dejiny mesta Spišská Nová Ves.

Fotografia hore: Projekt veže Evanjelického a. v. kostola v Spišskej Novej Vsi od Imricha Steindla. Archív Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Spišskej Novej Vsi.

Fotografia hore: Návrh reduty od známeho spišského architekta žijúceho v Budapešti Guida Kornela Hoepfnera (1868 – 1945), Štátny archív Levoča, pobočka Spišská Nová Ves.

Reduta

V roku 1897 mešťanosta Dr. Julius Nosz navrhol postaviť v meste budovu reduty. Jeho návrh prerokovalo a schválilo mestské zastupiteľstvo 30. novembra 1897. Vypísaná bola verejná súťaž na projekt stavby s termínom do 1. augusta 1898. V meste sa však odohral vášnivý boj o miesto stavby. Dr. Nosz presadzoval postaviť budovu uprostred námestia. Časť členov mestského zastupiteľstva však navrhla miesto na tzv. Strednom riadku, kde stál hostinec Modrá guľa. Za tento návrh hlasovala väčšina - 31 poslancov. Mešťanosta krátko na to zo svojej funkcie odstúpil. Proti miestu stavby sa odvolali aj dvaja poslanci, Oto Fest a Pinkas Singer. Odvolanie sa dostalo na rokovanie Verejnoprávneho výboru Spišskej župy. Ten ho 6. decembra 1898 odmietol a uznesenie zastupiteľstva o mieste výstavby tak ostalo v platnosti. Mestské zastupiteľstvo sa na svojom zasadnutí 28. decembra 1898 pod vedením nového mešťanostu Kornela Folgensa zaoberalo vyhodnotením zaslaných súťažných projektov. Bolo ich 9, medzi nimi aj od známeho spišského architekta žijúceho v Budapešti Guida Hoepfnera (na fotografii hore). Na odporúčanie Spolku uhorských inžinierov a staviteľov zastupiteľstvo vybralo na prvom mieste projekt budapeštianskeho architekta Kolomana Gerstera a rozhodlo sa stavbu podľa neho realizovať. Stavba prebiehala v rokoch 1899 – 1902. Stála takmer pol milióna korún.

Fotografia: Hlavné priečelie reduty z roku 1906, Štátny archív Levoča.

Júl

		1	2			
		Diana	Berta			
3	4	5	6	7	8	9
Miloslav	Prokop	Cyrl, Metod	Patrik, Patrícia	Oliver	Ivan	Lujza
10	11	12	13	14	15	16
Amália	Milota	Nina	Margita	Kamil	Henrich	Drahomír, Rút
17	18	19	20	21	22	23
Bohuslav	Kamila	Dušana	Ilja, Eliáš	Daniel	Magdaléna	Oľga
24	25	26	27	28	29	30
Vladimír	Jakub, Timur	Anna, Hana, Anita	Božena	Krištof	Marta	Libuša
31						
Ignác						

August

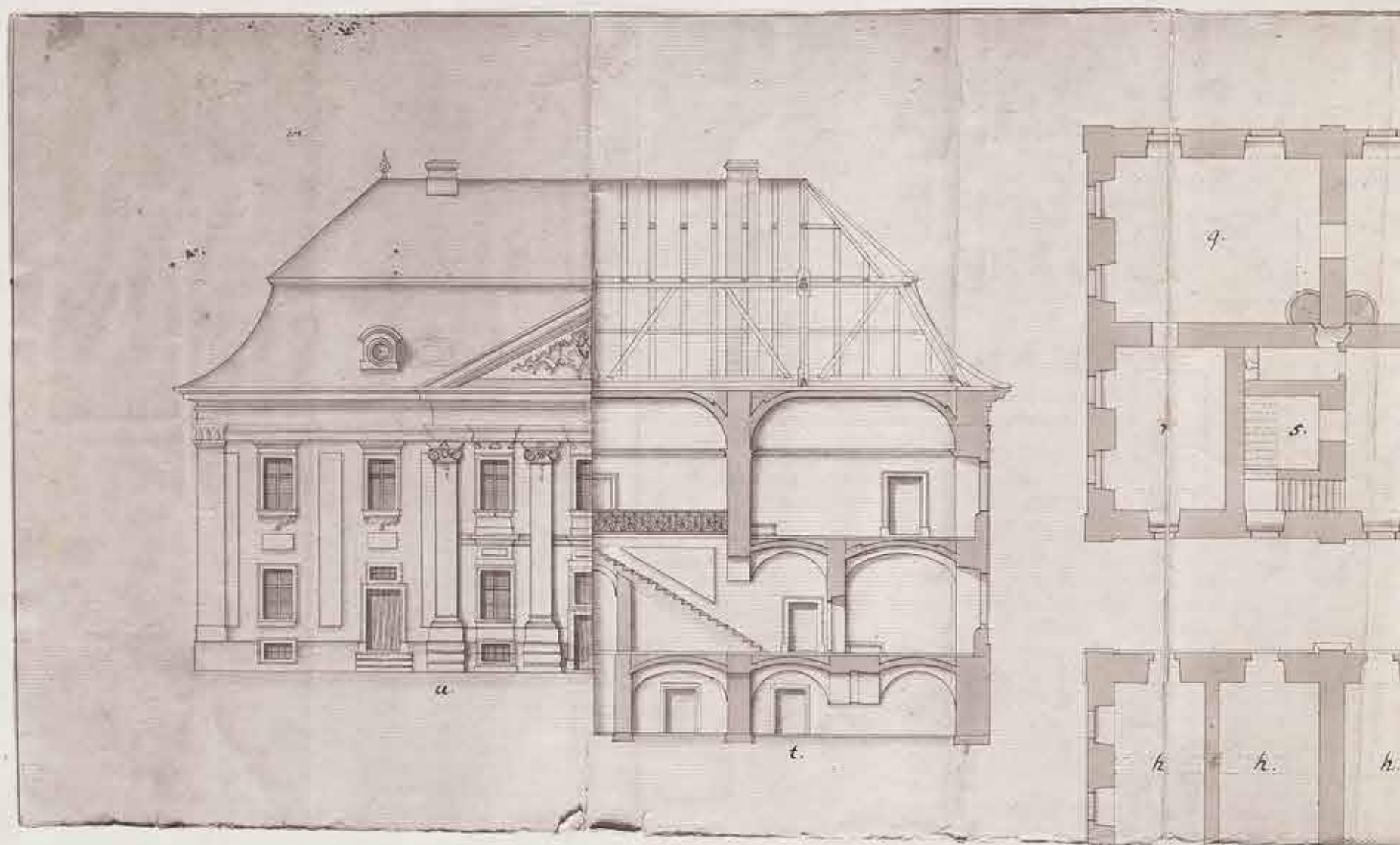
	1	2	3	4	5	6
	Božidara	Gustáv	Jerguš	Dominika, Dominik	Hortenzia	Jozefína
7	8	9	10	11	12	13
Štefánia	Oskar	Lubomíra	Vavrinec	Zuzana	Darina	Lubomír
14	15	16	17	18	19	20
Mojmír	Marcela	Leonard	Milica	Elena, Helena	Lýdia	Anabela, Liliana
21	22	23	24	25	26	27
Jana	Tichomír	Filip	Bartolomej	Ľudovit	Samuel	Silvia
28	29	30	31			
Augustín	Nikola, Nikolaj, Výročie SNP	Ružena	Nora			

Najskôr radnica, potom Provinčný dom

V minulosti najvýznamnejšia budova mestskej správy, teda radnica. Postavili ju v 14. storočí. Pôvodne pozostávala z dvoch susedných domov, okolo polovice 18. storočia bola poschodová, ale nad prvým poschodím mala pravdepodobne drevenú nadstavbu - sýpku. Na streche mala malú vežičku so zvonom, na ktorom sa zvonilo pri začatí súdov, jarmokov, pri popravách, pred búrkami či pri požiaroch. Budova nebola ešte taká dlhá, ako je dnes, pretože až neskôr k nej poňali ďalší susedný dom. Podľa údajov z roku 1734 mala pivnicu, na prízemí štyri izby, malú kuchyňu, miestnosť pre dozorcov väzňov a väzenie. Na poschodí bola veľká zasadačka, v ktorej zasadala mestská rada a 7 iných miestností. Po vzniku Provincie XVI spišských miest mesto túto budovu predalo provincii 17. marca 1775 za 9 000 uhorských zlatých. Rozsiahlou rekonštrukciou prešla budova v poslednej tretine 18. storočia pod dohľadom stavbára Františka Bartela. Prestavba bola dokončená 6. januára 1777, kedy bol Provinčný dom po adaptácii posvätený a odovzdaný novému účelu. Základný kameň novej radnice bol slávnostne položený 15. septembra 1777. Pôvodne na tomto mieste stála mestská tržnica, ktorá sa spomína už v roku 1515. Výstavba novej radnice prebiehala v rokoch 1777 - 1779, stála 11 569 zlatých a 51 gráciarov. Pod celou budovou boli murované pivnice, ktoré sa využívali aj ako mestské väzenie a sklad paliva. Dodnes neobjasnená je pravdepodobná prestavba radnice z jednoposchodovej na dvojposchodovú. Aj na obraze Thomasa Endlera (1793 - 1875) je vľavo zobrazená radnica ako jednoposchodová budova. Taktiež Plán radnice z roku 1789 (fotografia dole) zobrazuje budovu s jedným poschodím.

Fotografia hore: Nákres čelnej fasády Veľkého provinčného domu z roku 1786. Autor: Frantz Bartl zo Spišskej Novej Vsi. Spišský archív Levoča. Foto: Štefan Péchy. Fotografia vpravo: Plán radnice z roku 1789. Štátny archív, pobočka Spišská Nová Ves.

September

			1 Drahoslava, Deň ústavy SR	2 Linda, Rebeka	3 Belo	
4 Rozália	5 Regina	6 Alica	7 Marianna	8 Miriana	9 Martina	10 Oleg
11 Bystrik	12 Mária, Marlena	13 Ctibor	14 Ludomil	15 Jolana, Sedembolestná Panna Mária	16 Ludmila	17 Olympia
18 Eugénia	19 Konštantín	20 Luboslav, Luboslava	21 Matúš	22 Móric	23 Zdenka	24 Luboš, Ľubor
25 Vladislav, Vladislava	26 Edita	27 Cyprián	28 Václav	29 Michal, Michaela	30 Jaromír	

Október

						1 Arnold
2 Levoslav	3 Stela	4 František	5 Viera	6 Natália	7 Eliška	8 Brigita
9 Dionýz	10 Slavomíra	11 Valentína	12 Maximilián	13 Koloman	14 Boris	15 Terezia
16 Vladimíra	17 Hedviga	18 Lukáš	19 Kristián	20 Vendelín	21 Uršuľa	22 Sergej
23 Alojzia	24 Kvetoslava	25 Aurel	26 Demeter	27 Sabína	28 Dobromila	29 Klára
30 Šimon, Simona	31 Aurélia					

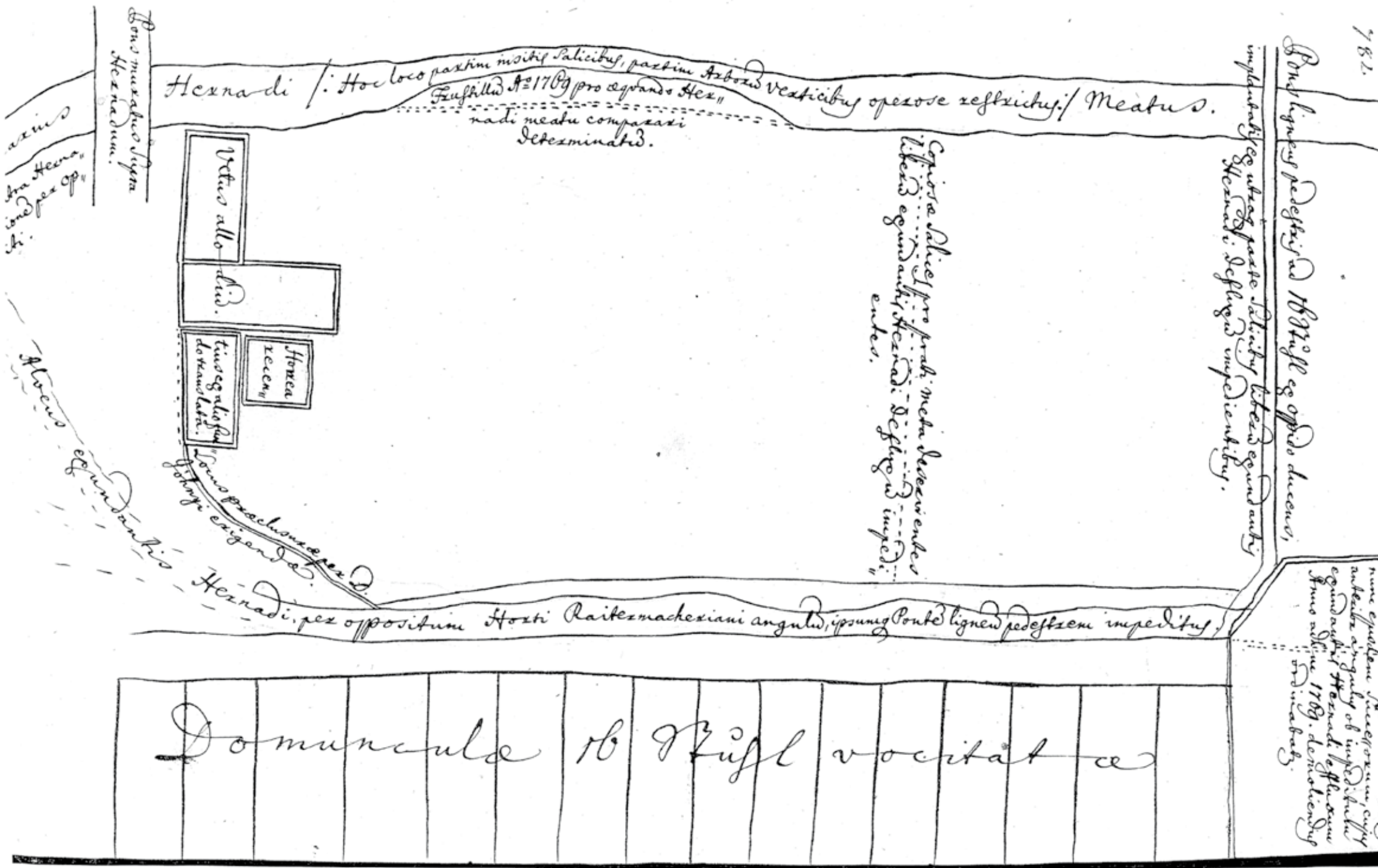

Šestnástka

V roku 1412 si Žigmund Luxemburský od Vladislavovi II. Jagelovského požičal 37-tisíc kóp českých grošov, aby porazil Benátky a obnovil uhorský vplyv v oblasti Dalmácie. Za uvedenú pôžičku dal do zálohu 13 miest z Provincie 24 spišských saských miest a ďalšie tri mestá a dva hrady s panstvami. Ukončiť záloh sa podarilo až za panovania Márie Terézie v roku 1772. Správu prinavrátенých miest chcela Mária Terézia pripojiť k Spišskej župe. Mestá si aj po zániku zálohu chceli uchovať pôvodný samostatný samosprávny územný celok (Provincia XIII spišských miest) a vyslali v tejto veci do Viedne aj deputáciu. Mária Terézia napokon pripojila v roku 1774 k týmto 13-tim mestám Starú Ľubovňu, Hniezdne i Podolíneć, a takto vznikla Provincia XVI spišských miest, ktorá si zachovala svoju samosprávu a nezávislosť od Spišskej župy. Administratívnym centrom sa stala Spišská Nová Ves. V tom čase v meste vzniklo zvláštne sídlisko, tzv. Šestnástka. Bolo to 16 domov, v ktorých mohli zástupcovia miest počas zasadnutí orgánov provincie bývať.

Fotografia hore: Tzv. Šestnástka – 16 domčekov, v súčasnosti už neexistuje. Archív Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi.

Fotografia vpravo: Plán šestnástich domčekov pre vyslancov Provincie XVI spišských miest. Štátny archív Levoča, pobočka Spišská Nová Ves. Repro: M. Fiľa.

November

		1 Denís, Denísa, Sv. všetkých svätých	2 Pamiatka zosnulých	3 Hubert	4 Karol	5 Imrich
6 Renáta	7 René	8 Bohumír	9 Teodor	10 Tibor	11 Martin, Maroš	12 Svätopluk
13 Stanislav	14 Irina	15 Leopold	16 Agesa	17 Klaudia, Deň boja za slobodu a demokraciu	18 Eugen	19 Alžbeta
20 Félix	21 Elvíra	22 Cecília	23 Klement	24 Emília	25 Katarína	26 Kornel
27 Milan	28 Henrieta	29 Vratko	30 Ondrej, Andrej			

December

				1 Edmund	2 Bibiána	3 Oldrich
4 Barbora, Barbara	5 Oto	6 Mikuláš	7 Ambróz	8 Marína	9 Izabela	10 Radúz
11 Hilda	12 Otília	13 Lucia	14 Branislava, Bronislava	15 Ivica	16 Albína	17 Kornélia
18 Sláva	19 Judita	20 Dagmara	21 Bohdan	22 Adela	23 Nadežda	24 Adam, Eva, Stredný deň
25 1. sviatok vianočný	26 Štefan, 2. sviatok vianočný	27 Filoména	28 Ivana, Ivona	29 Milada	30 Dávid	31 Silvester

Židovská náboženská obec sa v meste Spišská Nová Ves vytvorila v roku 1872. V 90. rokoch 19. storočia mala približne 400 členov a stala sa sídlom rabinátu. Rituálny kúpeľ a synagóga boli postavené v roku 1899, pri neskorších antisemitských excesoch vandali synagógu 23. a 24. júna 1939 a 1. mája 1941 demolovali a podpálili.

V povojnových rokoch bola synagóga asanovaná.

Fotografia: Židovská synagóga v Spišskej Novej Vsi v súčasnosti už neexistuje. Štátny archív Levoča.

Tradiuje sa, že novoveský kostol bol postavený v rokoch 1077 – 1097, teda už v dobe panovania uhorských kráľov Ladislava I. (1077 – 1095) a Kolomana (1095 – 1116). V 80. rokoch 13. storočia pôvodný kostol zmenili na sanktuárium, ku ktorému bola pristavaná chrámová loď. K svätyni na prelome 13. a 14. storočia pristavali sakristiu, ktorú v priebehu 1. polovice 14. storočia zväčšili a zmenili na kaplnku sv. Barbory. V 2. polovici 14. storočia kostol podstatne prebudovali v gotickom slohu. Pôvodnú loď zbúrali, vedľa starého sanktuária postavili nové s trojbokým múrov kostola do takej miery, že bolo nutné podoprieť ich opornými piliermi. Padnutý strop nahradili okolo polovice 15. storočia gotickou križovou klenbou. Do konca stredoveku ešte došlo k úprave veže, stavebné práce na nej prebiehali v rokoch 1501 – 1509 a 1521 – 1523, ďalšia oprava v roku 1600. Podľa archívnych údajov už vtedy mala veža hodiny, pretože v roku 1608 ich vymenili za nové. Po poškodení vetrom opravili vrch veže aj v roku 1622. V roku 1649 pri vyťahovaní zvona sa zistilo, že trámy veže sú zhnité. Starý vrch veže preto odstránili a postavili nový, barokový, cibulovitého tvaru, ktorý sa zachoval až do požiaru mesta v roku 1849.

Mohlo to byť aj inak

Spišská Nová Ves 2007